

Kylet som hittade hem - En gammal brandbils historia

1974 bestämdes att två gamla brandbilar, som varit undanställda på Torslanda och Backa Brandstationer skulle skrotas.

Den ena var bilmotorspruta no:21, en Austin 1954 års modell med Baghyttra högtryckpump.

Den andra var no:4, en Scania 1932 års modell, som 1959 blivit ombyggd från öppen bilmotorspruta till skumbil med hytt. Ett arbete som då utfördes av verkstaden på Tredje Långgatan.

På sensommaren transporterades bilarna till Kålltorp, bakom rotundan och verkstan, där allt som skulle tas till vara demonterades av hjälpmontör Bäckåsen och budchaufför Sjöstrand.

När allt användningsbart var demonterat, plockades övriga delar av koppar och mässing bort för att förstärka verkstans kaffekassa (preskriberat).

Vid ett tillfälle när jag tittade till grabbarna på baksidan av verkstan, stod någon (annan med skägg) och gjorde en repa i Scanians kromade kyl med en skruvmejsel, för att se om det var av mässing. Jag förklarade då att kylet var värt mycket mera i orört skick än den 50-lapp vi kunde få på skroten.

Därför kom vi överens om att kylet skulle hängas upp på väggen i verkstan efter julstädningen. I väntan på julstädningen lade jag kylet under min arbetsbänk och hoppades att inte verkstadschefen P-O Johansson skulle se det. "Inget under arbetsbänkarna", löd 1:a § i P-O:s lag.

Bilarna gick med bärgare till skroten i Marieholm frampå höstkanten.

No:21 vid en bilbrand på Göta Älvbron 1965

No:4 som skumbil 1959

Kylet blev liggande under bänken i ett år, bland annat för att när väggarna blivit tvättade vid julstädningen och bara smörjgroparna återstod att rengöra, blev groparna plötsligt till "skyttegravar", med en grabb i varje grop utrustade med varsin smörjspruta, med en kastlängd på 10-15 meter.

Väggarna blev vackert dekorerade med 10 kg fett. Inga namn nämnda, men en var hjälpmontör och en budchaufför.

En fredagseftermiddag mitt i sommaren 1975 stannade en Mercedes mitt på gården. Portarna i verkstan var öppna och jag gick och städade, alla andra var ute och spelade fotboll.

Mannen i Mercan kommer in till mig och talar om att han skall renovera en gammal Scania och letar efter ett kyl till denna. Jag undrar då varför han kommit till Kålltorp.

Han svarar att han varit på flera brandstationer, för brandkårer i regel har gamla fordon och delar till dessa liggande. Under tiden vi pratar har vi närmat oss min arbetsbänk, jag böjer mig och drar fram kylet. Mannen blir alldeles till sig och säger, precis ett sånt jag behöver, precis ett sånt jag behöver, får jag köpa det? Jag svarar att det bestämmer inte jag, det är hela verkstans och dom kommer inte in på 1 timma. Kan jag komma på måndag undrar då mannen. Visst, så pratar jag med alla på morgonen svarar jag.

På måndagsmorgonen berättar jag för allihop att en man är mycket intresserad att köpa kylet. "Sälj det" är allas mening. Hur mycket skall vi ta för det undrar jag, 300 säger någon, 450 säger någon annan och till slut enas vi om 600 kronor.

På eftermiddagen stannar Mercan på gården, mannen nästan springer in till mig och frågar: Får jag köpa det? JA, men det kostar 1200:- skojar jag. I nästa sekund står jag med 1200:- i handen. Lägg det i bagagen, säger han.

Jag har förstått att mannen är tankbilsåkare och eftersom jag arbetar med Frölundas nya skumbil B30 i verkstaden, förevisar jag honom denna. Under tiden undrar jag om han inte tyckte att kylet blev dyrt (fortfarande med pengarna i handen), svarade han att han var beredd på mer. Alltså ökade kaffekassan väsentligt. Och jag var lättad som slapp fler varma servetter från P-O.

Flera år senare städar Depån i plåtskjulet i "gropa" på Kålltorp, och efter det hittar jag en gammal brandpump i skrotcontainern.

Född ekorre som jag är, lyfter jag ut pumpen och gömmer den bakom verkstan ett tag, för att sedan smyga in med den i plåtskjulet igen.

Det går några år tills skjulet skall rivas och pumpen hamnar i skrotbingen igen. Åter lyfter jag ut pumpen och gömmer den. Efter en tid körs den till Hovgården där museiavdelningen tillfälligt fått lov att hyra, därefter till Kvarnberget, och senare till gamla Angered.

I förberedelserna inför Brandhistoriska Sällskapets (BHS), veteranbrandbilsrally i Göteborg 1997, kom jag i kontakt med Palle Björkman på Scantias Museum i Södertälje, en mycket trevlig och hjälpsam man. En dag ringer Palle till mig, hösten -96 tror jag, och talar om att en privatperson i Ale äger en gammal Scania brandbil. Han har vänt sig till Palle Björkman för att få reda på var brandbilen har gått någonstans, och övriga uppgifter om bilen.

Palle har med ramnumret på bilen letat i Scantias arkiv och tagit fram kopior på alla handlingar om bilen. En mapp med dessa papper skickar han till ägaren i Ale och en likadan mapp till mig, med ägarens namn och telefonnummer. Pappren visar att bilen är beställd av Göteborgs Spårvägar på uppdrag av Göteborgs Stads Eldsläckningsverk år 1932. Jag är nyfiken på vad det är för bil, men upptagen med mycket annat, så kontakten med ägaren får vänta ett tag.

Till julavslutningen -98 på Kålltorp för arbetsgruppen med B40, har jag ringt ägaren i Ale och frågat om vi i Museiföreningen får komma upp och titta på bilen som hastigast.

Han berättar då att han såg bilen när den med bärgare gick in på skroten, och inte fick köpa den direkt, men efter ett tag löste det sig. Han köpte bilen -74 men har inte gjort något med den, men vi var välkomna att titta på den ändå.

Så innan bastu och julmat överraskade jag gruppen med en utflykt till Ale.

Väl där möttes vi av ägaren Roland Sjökvist och hans hustru Linnea, ett fantastiskt gästvänligt och mycket trevligt par. Linnea bjöd på kaffe och hembakade bullar och Roland en titt på bilen som stod i ett garage en bit utanför samhället.

Det var BILEN som Bäckis och Sjöstrand skrotade, inget kyl, och i samma skick som den gick från Kålltorp -74. Roland berättade för oss att han köpt bilen för att bygga om den till veteranlastbil, men i kontakten med Palle Björkman tyckte Palle att en gång en brandbil alltid en brandbil.

Jag frågar Roland lite försiktigt om kylet som saknas, det ligger hemma på vinden svarar Roland, köpte det på Kålltorps brandstation. Rätt kyl till rätt bil.

Mycket glada och jag lite skuldmedveten över priset på kylet, vände vi hemåt för bastu och julmat.

Efterföljande år har vi i Museiföreningen besökt Roland ett antal gånger, som i kontakten med oss fått blodad tand att starta renoveringen av bilen.

Vid ett sånt besök tittar jag närmare på fästet och kardandriften för akterpumpen, när en stor pollett ramlar ner i hjärnan på mig. H----e J----r, 75 kilos klumpen jag har flyttat runt i halva stan är ju original-pumpen till din bil. Roland tittar på mig och undrar om han får köpa den.

Någon vecka senare levererar vi pumpen, och Roland får den genomgången, och vid nästa besök är den monterad på bilen. Fantastiskt, original både fram och bak 32 års modell.

Roland har ensam renoverat bilen med ett kort från Scania när bilen var ny, som förebild.

Det märks att det inte är första bilen som han renoverat, är ägare till ett antal veteranfordon som Volvo Raske -65, Buick -23 cabriolet, Buick -40 med svärmorslucka, m.fl.

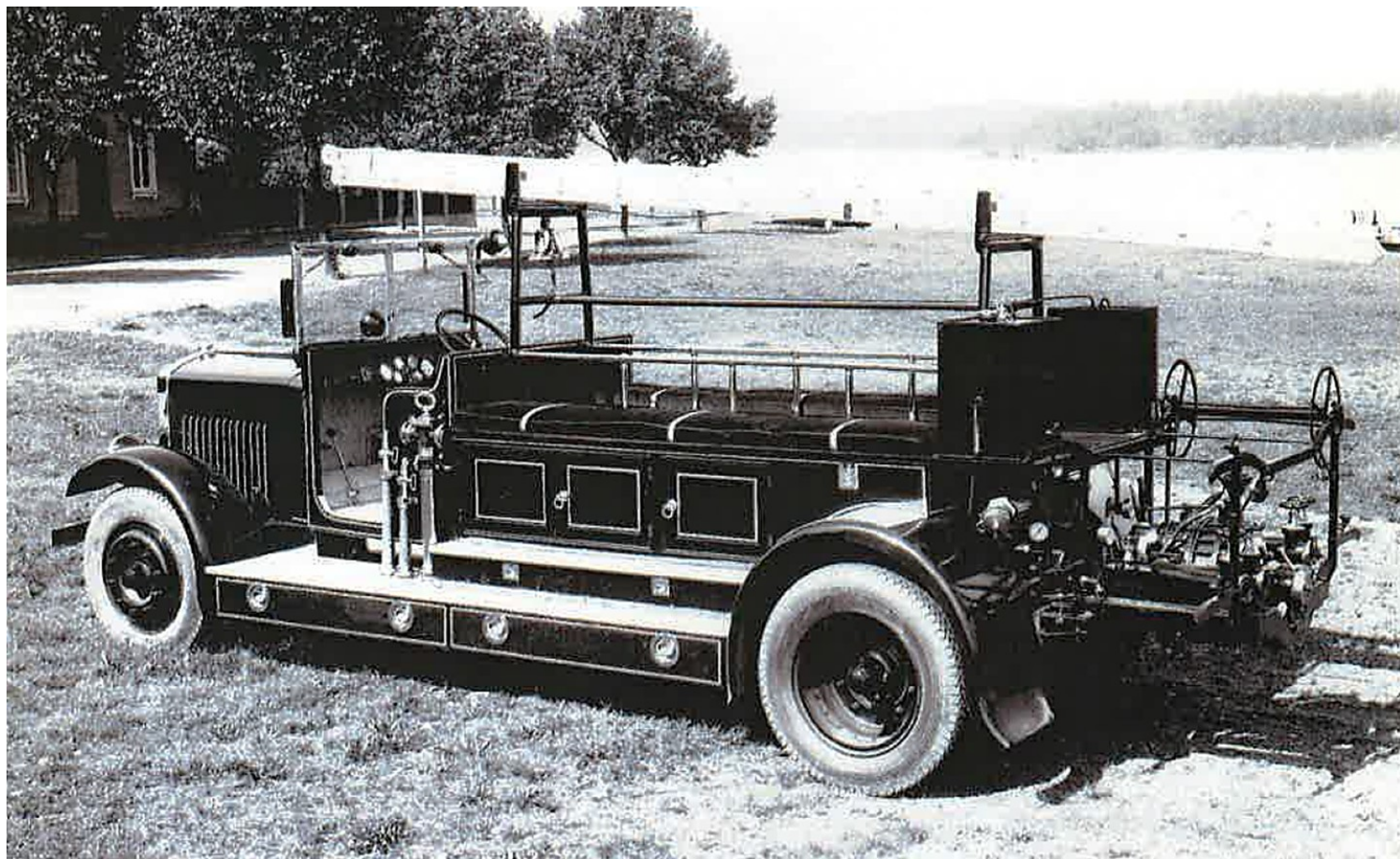
NU (den 3/8 2010) är brandbil No:4 klar för besiktning och några av oss i föreningen på väg upp för att provköra den. Roland har erbjudit Museiföreningen att få låna bilen när vi önskar att ha med den i något sammanhang som gynnar föreningen eller Räddningstjänsten.

Jag vill avsluta med att för mig personligen har bekantskapen med Roland varit mycket betydelsefullt, samt att vi i Museiföreningen har många trevliga stunder, med gott tjöt och roliga historier. Det är en ovärderlig samling föremål Räddningstjänsten och Museiföreningen har att förvalta åt eftervärlden.

Lasse Karlsson

Beskrivning över brandautomobilen No: 4

Brandvagn typ 2555/3 levererades till Göteborgs Stads Eldsläckningsverk i augusti 1932.

Märke: Scania-Vabis	Motortyp: 1561	Motor-nr. 5351
Tillverkningsår: 1932	Antal hkr. 90	Drivmedel: Bensin
För antal personer: 10	Cylinderantal: 6 st.	Cyl.-dim i m/m: 100/136
Längd: 620 cm	Bredd: 220 cm	Axelavstånd: 410 cm
Tjänstevikt: 4300 kg	Totalvikt: 6000 kg	
		Ägare: Roland Sjöqvist

A.-B. SCANIA-VABIS
ANK.-4 MRS. 1932
ERK.
BESV.

2007
Direktören
Överingenjören
Ing. W. Ericson
Kemrern

P. M. n:o I

betr. order n:o 2067

å 1 st. komplett brandautomobil

för Göteborgs Eldsläckningsverk - Göteborg.

[Vagnen utföres i huvudsak i enlighet med H.K:s offert av den 13 jan. 1932/samt förses med ballongringar 24" x 7,50" enkla från och dubbla bak.

"Record" säkerhetsslangar.

1 st. reservring monterad å reservhjulet plus säkerhetsslang.

Splitterfritt glas i vindrutan.

FAKTURA N:o 51714

[Vissa detaljföreskrifter enligt H.K:s skrivelse av den 2 mars 1932:

Kylare och vindskydd förkromas och merkostnaden debiteras herr Köster. 38

Endast en lykta med rött sken placeras i vagnens mitt.

Strålkastare och röd lykta svartlackerade.

Batteriet placeras på vänstra fotsteget.

Rensintanken placeras under försätset.

Signalpipan på avloppsröret inköpes från Brandkåren. Pedalen på sätets framvägg.

Rinsklocka med hållare offereras av H.K.

Körriktningsvisare offereras.

Karosseriet utföres utan inredning och ledorna mellan slanglåda och överbyggnaden på ramen slopas. Förslag uppgöres.

Bekre fotbäckor slopas.

Pumpens sugstuds utföres för 110 mm slang och efter prov som sändes från brandkåren.

Boschhornen förses med fotkontakt i st. för vevomkopplare.

Vagnen lackeras helt i röd färg efter färgprov från Brandkåren.

Faktureras till Kr. 26.185:-

Provision utgår till Herr Köster med 5 % å Kr. 21.650:- = Kr. 1.077:50

De belopp våra provision icke utgår åro Kr. 4.250:- för skumpumpen samt 7 st. säkerhetsslangar "Record" å tillsammans Kr. 385:-.

Stockholm den 3 mars 1932.

AKTIEBOLAGET
FÖRSÄKRINGSBOLAGET I STOCKHOLM